

El fracàs de l'horari escolar

La setmana passada el Consell Escolar de Catalunya va aprovar, finalment, el calendari i l'horari escolar per al curs vinent. El curs començarà el 12 de setembre i es proposa una jornada partida per distribuir de 9 h a 16.30 h (s'avança mitja hora la sortida de l'escola). La reforma de l'horari escolar es presenta com una de les mesures proposades pel departament d'Ensenyament per lluitar contra el fracàs escolar. L'argument esgrimit defensa que les hores matinals afavoreixen l'aprenentatge, alhora que reclama la importància del temps familiar al costat del temps lectiu. Paral·lelament, fa tres mesos es van presentar els resultats de l'informe elaborat pel Consell Econòmic i Social de Catalunya sobre el risc del fracàs escolar a Catalunya. Una de les conclusions subratlla el context socioeconòmic de l'alumnat com un factor determinant en les probabilitats de fracàs escolar.

Davant la polèmica que ha suscitat la reforma de l'horari, la consellera Rigau demana "centrar el debat en la lluita contra el fracàs escolar i no en horaris i calendaris". Tanmateix, no es pot obviar que organitzar temporalment l'educació té efectes sobre el fracàs escolar. Més enllà dels arguments pedagògics, l'anàlisi sociològica apunta un fracàs social dels horaris escolars proposats pel curs vinent per dues raons. La primera raó posa de manifest el conflicte d'horaris que suposa moure una peça de l'organització social del temps sense moure la resta. Un dels problemes de la tan anomenada conciliació de la vida laboral, personal i familiar és la dessincronització dels temps socials. Els horaris sincronitzats per a tota la població són un mite que mai ha estat realitat. Ara bé, durant les últimes dècades, fenòmens com la importància creixent del sector serveis en detriment de la indústria, la flexibilització del mercat de treball o la massiva incorporació de les dones a l'àmbit laboral han fet encara

SARA MORENO COLOM

SOCIÒLOGA

més complexa l'harmonització dels temps socials. Per aquesta raó, canviar l'horari escolar sense considerar la resta d'horaris que formen part de la vida quotidiana de la ciutadania genera debat i polèmica. La regulació del temps és un element de poder amb clars efectes sobre el benestar quotidià de la població.

Davant l'argument que defensa la "reforma de l'horari escolar perquè les criatures estan estressades", cal preguntar-se si l'origen del suposat estrès és l'horari escolar. Es parteix de la idea que acabar més aviat a la tarda permetrà avançar les activitats extraescolars i arribar a casa abans. Es formula la proposta segons el supòsit que hi ha un adult disponible a les 16.30 h per anar a recollir les criatures a l'escola i portar-les a les activitats extraescolars. La realitat laboral del nostre context permet afirmar que la disponibilitat d'aquests adults és escassa. La jornada laboral multiforme és una de les principals característiques del mercat de treball espanyol i català. Aquest fet obligarà moltes famílies a fer equilibris de temps que sovint esdevindran desequilibris socials entre homes i dones. És a dir, més enllà de l'estrès de les cri-

atures, canviar l'horari de l'escola sense revisar l'organització social del temps de ben segur que estressa més les mares. En qualsevol cas, aquest seria el problema dels més privilegiats que tenen prou recursos econòmics per apuntar els fills i filles a activitats extraescolars. Què passa amb l'alumnat que quan acaba l'escola no té res a fer?

Seguint el raonament de la proposta, precisament aquest alumnat que no fa activitats extraescolars hauria de ser el que té un millor rendiment acadèmic perquè està menys estressat i més temps amb la família. Tanmateix, l'argument oblida que la garantia d'èxit escolar no és la quantitat de temps familiar sinó la qualitat d'aquest temps. Les estadístiques ens mostren com, a més de la situació econòmica i el nivell d'estudis dels pares, la disponibilitat de recursos culturals i educatius, així com els hàbits de comportament cultural i educatiu dels pares són un factor clau per al rendiment acadèmic de les criatures. Tenir llibres a casa i veure un adult llegir el diari cada dia són millors garanties d'èxit escolar que estar tota la tarda a casa amb un adult mirant la televisió. Simplement per aquesta raó, eliminar la sisena hora és permetre que plogui sobre mullat: els alumnes no estan en igualtat de condicions quan arriben a casa i han de fer els deures.

Arribats a aquest punt, sembla possible afirmar que l'horari escolar té molt a veure amb el fracàs escolar. Bàsicament, perquè al darrere de les hores hi ha el temps, que pot ser de més o menys qualitat. La necessària reorganització social del temps no és una simple qüestió d'horaris que es pot abordar aïlladament. El temps és com un trencaclosques en què tot ha d'encaixar. Els desencaixos perjudiquen els més mal situats. En matèria d'educació, la igualtat d'oportunitats és que des de l'escola es redueixin les desigualtats que caracteritzen la societat. És un fracàs social que l'horari escolar generi desigualtat entre l'alumnat.

DANIDE

L'èxit escolar no depèn de la quantitat de temps que passen els infants amb la família, sinó de la qualitat d'aquest temps